

Juhász Zsuzsa¹

Murányi Róbert Árpád

A hetednapi adventistáktól a ferencesekig

A ma Hetednapi Adventista Egyház néven ismert felekezet tanításai a XIX. század második felében terjedtek el Magyarországon, az első misszionáriusok, Michael Belina Czechowsky és John Friederick Huenergardt munkássága nyomán.² A mozgalom a századfordulón kezdett szervezett formát ölteni Magyarországon, és az 1902 és 1912 között eltelt tíz év alatt szerveződött egyházzá.³ Ekkor nevelkedett fel idősebb Murányi Árpád (1893–1947), aki 1914-ben csatlakozott az egyházhoz felnőttkeresztséggel. A friedensauai adventista szemináriumon tanult, hogy lelkészként szolgálhasson. Kintléte alatt született meg fia, Murányi Róbert Árpád (1924–2002) a Magdeburg melletti Burgban.⁴ Később a lelkész család Magyarországon telepedett le, az édesapát 1925-ben prédikátorrá avatták, 1926-tól kezdve pedig a Tiszántúli Egyházkerület előjárójaként szolgált, ahol felvirágoztatta a népevangélista munkát.⁵ Az ifjabb Murányi R. Árpád középiskolai tanulmányait Miskolcon végezte, majd a Zeneakadémián egyházkarnagyi végzettséget szerzett 1946-ban. 1947-ben középiskolai énektanárként és karvezetőként diplomázott Ádám Jenő keze alatt, majd 1950-ben orgona szakot végzett.⁶

Murányi R. Árpád 1946-ban felnőttkeresztséggel csatlakozott a Hetednapi Adventista Egyház miskolci gyülekezetéhez. 1948-tól a Hetednapi Adventista Egyház alkalmazottja és a Teológiai Szeminárium himnológiatanára lett. 1957 és 1984 között a Lelkészképző Szemináriumon, 1991 és 2000 között az Adventista Teológiai Főiskolán tanított himnológiát. Az egyház központi gyülekezetének, a Terézvárosi Gyülekezetnek volt évtizedeken át karnagya és 1976-tól presbitere.⁷ Több középiskolai énektanári állást követően 1974-től az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa, majd 1981–1982-ben ugyanott a Zeneműtár megbízott osztályvezetője, a *Magyar Katolikus Lexikon* munkatársa és a Nemzetközi Himnológiai Társaság elnökségi tagja volt.⁸

Zenetörténészként elsősorban a XVII–XVIII. századi magyar zenei emlékek foglalkoztatták, számos tanulmány és dokumentum-közreadás fűződik a nevéhez. A zene-tudomány kandidátusa volt, 1986-ban szerzett PhD-fokozatot a berlini Humboldt Egyetemen a Bártfai-gyűjtemény zenei anyagának feldolgozásával. A '90-es évek köze-

¹ Muzikológus, karnagy, a Pécsi Tudományegyetem oktatója.

² SZIGETI Jenő: *Fejezetek a H. N. Adventista Egyház magyarországi történetéből. A H. N. Adventista Egyház gyülekezeti munkásképző és speciális tanfolyama kiadványa.*, HNAE, 1985, 29., 77.

³ Uo., 98.

⁴ Dr. Murányi Róbert Árpád = *Terézvárosi Gyülekezeti Híradó*, 2002, III. negyedév, 12.

⁵ „Murányi Árpád” = *Idők Jelei*, 1948. december 3–4., I. évf., 6. sz., 20.

⁶ „Murányi Róbert Árpád” = *Magyar Katolikus Lexikon*.
<http://lexikon.katolikus.hu/M/Mur%C3%A1nyi.html> (utolsó letöltés: 2023. 01. 26.)

⁷ Dr. Murányi Róbert Árpád = *Terézvárosi Gyülekezeti Híradó*, 2002, III. negyedév, 12.

⁸ Ld. 5. jegyzet.

pétől fő kutatási területe a XVIII. századból fennmaradt ferences kéziratok vizsgálata volt. Ő ismertette az 1999-ben a gyöngyösi ferences rendházban csodálatos módon felfedezett zenei kéziratokat is.⁹ 2000-ben készült el nagydoktori disszertációja *A ferences rend reformáció utáni zenei élete* címmel, amelyet sajnos megvédeni már nem tudott.¹⁰ Murányi R. Árpád egyházzenei tevékenysége a negyvenes évektől a hatvanas évek közepéig a legaktívabb. Tanulmányomban egyfelől az ő működésének fontosabb pontjait kívánom bemutatni, másfelől rajta mint a magyar adventista egyházzene egyik legjelentősebb alakján keresztül érzékeltetni szeretném, hogy Magyarország XX. századi történelmének legsötétebb évtizedeiben milyen pezsgő zenei élet működött egy el nem ismert keresztény kisegyházon belül.

Az első zenei együttes, amelyhez Murányi kapcsolódik, az 1941-ben az Adventista Egyházban alakult Oratóriumi Ének- és Zene Egyesület. Az egyház közjogi helyzete ekkoriban különös követelményeket állított azok elé, akik kórusszervezésre vállalkoztak. 1939-ben ugyanis belügyminisztériumi rendelettel tiltották be a gyülekezetek működését, és istentiszteleteket sem lehetett tartani. Egy énekkar megszervezéséhez biztosítani kellett a legális kereteket, így szükségessé vált egyesületet szervezni, melynek elnöke, díszelnöke, ügyvezető elnöke, titkára, jegyzője, ügyésze, gazdája, sőt, még karnagya is volt. Hetvenkét működő taggal, huszonhat alapító és tizenhat pártoló taggal működött tehát az Oratóriumi Ének- és Zene Egyesület Sztodola János vezetésével, az Országos Dalosszövetség tagjaként. Az énekkar mellett Murányi R. Árpád orgonistaként működött. Az egyesület munkája 1944-től szünetelt, majd egy, az egyház ének- és zeneügyeiről szóló nagyszabású megbeszélésen elhatározták az egyesület felújítását. A megbeszélés résztvevői voltak az Egyháztanács tagjai, a budapesti prédikátorok és az egyház magasan képzett zenész tagjai, Lányi Margit, Molnár Éva, Pekker Zsuzsanna, Sztodola János és Murányi R. Árpád. A megbeszélés eredményeként 1946. november 2-án a Zeneművészeti Főiskola nagytermében a szabadegyházi reformációi és vallásszabadsági emlékünnepeken énekeltek ismét. Ezen az alkalmon egyébként a Baptista Központi Énekkar is szerepelt.¹¹ Sztodola János külföldre költözésével az Oratóriumi Ének- és Zene Egyesület befejezte áldásos tevékenységét.¹² Megszűnését követően az egyház tagságában lévő képzett énekesek részéről továbbra is fennállt az igény arra, hogy színvonalas kórusban énekelhessenek, és emellett az 1946-os ének- és zeneügyi megbeszélésen is arra jutottak a résztvevők, hogy magasabb művészi színvonalú énekkari munkát kellene kezdeményezni az egyházban. „Már 1946 őszén, többen foglalkoztak azzal a gondolattal, hogy egy olyan kis kórust kellene alakítani, melynek csekély létszáma nem akadályozza a munkát különösen utazás alkalmával; mellyel azonban mégis nívós előadásokat lehet tartani. Több megbeszélés után, végül 1947-ben megalakult a kamarakórus, tizenhat taggal.”¹³

⁹ MURÁNYI Róbert Árpád: *A gyöngyösi ferencesek zenei kéziratai = Zenetudományi Dolgozatok*, 2000, Bp., MTA Zenetudományi Intézete, 2000, 31.

¹⁰ SZIGETI Jenő: *Egy ismeretlen akadémiai doktori disszertáció, a ferences muzsikáról = A ferences lelkeség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára*. Szerk. ÖZE Lajos – MEDGYESI-SCHMIKLI Norbert, Piliscsaba-Bp., PPKE-BTK – METEM, 2005, 857–864.

¹¹ SZIGETI Jenő: *Az Advent Kórus harminc éve*. Kézirat.

¹² Uo.

¹³ Koroknai József: *A kamarakórus = Idők Jelei*, II/1, 1949. január 21.

Az Advent Kamarakórus Murányi egyházzenei munkásságának egyik fő területe volt egészen annak 1959-es megszűnéséig.¹⁴ Első koncertjeit Miskolcon és Diósgyőrön tartotta, ekkor még „a H. N. Adventisták budapesti ének- és zeneegyüttese” megjelöléssel hivatkoztak rá.¹⁵ A következő évben az együttes a békéscsabai kápolna avató ünnepségén jelent meg, mely eseményről az adventista *Idők Jelei* folyóirat tudósít: „Az ünnepség fényét a kísérő műsorszámok emelték. A budapesti Kamarakórus – Murányi Árpád vezetésével – Halmos L[ászló]: *‘Hogyha az Úr...’* és dr. Gárdonyi Z[o]ltán]: *‘Áldott legyen az Istennek neve’* című kórusműveket adta elő, komoly felkészültséggel.”¹⁶ A Gárdonyi-mű 1944-es keltezésű, hangzása eltér az ekkoriban általánosan a gyülekezetekben énekelt kórusdaraboktól, azokhoz képest kifejezetten modern hatást kelt. Az egyházi dokumentumok elbeszélése szerint Murányi R. Árpád volt az első, aki adventista kórossal „rangot vívott ki a magyar egyházi zenében”.¹⁷ A kamarakórus sikeres elindulását és a kezdetektől látható magas színvonalát elősegítette, hogy az egyházban – és Murányi környezetében – több magasan képzett zenész és énekes volt.¹⁸ Ennek az új törekvésnek az első zsenije nem is a kamarakórus, hanem egy kis, hangszeresekből és énekesekből álló együttes volt, akik először a Siess, Adj, Segíts! akció keretében egy jótékonyági matinén mutatkoztak be 1947. február 9-én a Nemzeti Színházban.¹⁹ Az előadásban közreműködött Lányi Margit (hegedű), Molnár Éva és Pekker Zsuzsanna (ének), Murányi R. Árpád zongorakíséretével.

1947. június 21-én *Bizony jövel Uram Jézus* címmel H. N. Adventista ifjúsági istentiszteletet rendeztek a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, ahol Murányi egy Brahms-korálelőjátékot játszott, egy Halmos-művet vezényelt a női karnak és egy ismeretlen szerzőtől származó kompozíciót a vegyes karnak.²⁰ A darabválasztást tekintve valószínűnek tűnik, hogy az énekkar szervezésében erősen támaszkodott az Advent Kamarakórus tagjaira. Csakúgy, mint 1947. november 16-án Farnoson, a Budapesti Adventi Ifjúság istentiszteletén, ahol Schütz 92. *zsolttára* és Praetorius *Ébredj ember* című korálja hangzott el a kórustól. Ezenkívül énekszólók, énekes kvartett, Murányi harmóniumszólója és versek is színesítették az istentiszteletet.²¹

A kamarakórus nem csupán egyházzenei hangversenyeket rendezett, hanem gyakran jótékonyági előadásokat is. Ilyen volt 1948. február 29-én a Hatvani Járás Tüdőgondozó Otthona javára tartott műsoros délután az Ipartestület nagytermében. A műsorra három-, illetve ötforintos belépőt állapítottak meg.²² A rendező együttes a meghívó szerint „a H. N. Adventisták budapesti ének- és zeneegyüttese” volt. A műsorban a kamarakórus népszerűbb repertoárdarabjai szerepeltek, mint Viadana *Ör-*

¹⁴ Dr. Murányi Róbert Árpád = *Terézvárosi Gyülekezeti Híradó*.

¹⁵ CZINEGE Sándor: *A Budapesti Advent Kórus története 1941-től 2011-ig*. Szakdolgozat, 2015, 21.

¹⁶ *Kápolnaavatás Békéscsabán = Idők Jelei*, 1948. december 3–4., I. évf., 6. sz., 4.

¹⁷ *Ének-Zene Osztály*, rövid cikk szerző és forrás nélkül az ATF falán.

¹⁸ SZIGETI Jenő: *Az Advent Kórus harminc éve*. Kézirat.

¹⁹ Az előadás plakátja prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

²⁰ Az előadás műsora prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

²¹ Uo.

²² Az esemény plakátja prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

vendező zsoltára (*Exultate justi*), Schütz Máté *Passiójának* részlete és Kodály *Esti dala*. Ezenkívül beszédek, versek, hangszeres és énekszólóra írt művek szólaltak meg.²³ Hasonló jótékonyági alkalmat szerveztek ugyanezen év márciusában Kiskunfélegyházán az árvízkárosultak javára, háromforintos jegyár mellett.²⁴ A kamarakórus 1948. június 19-én tartott belépti díjas egyházzenei hangversenyt a Nemzeti Sportcsarnokban, ugyanez év novemberében pedig a békéscsabai adventista kápolnában.²⁵

1948. Hatvan. Középen az Advent Kamarakórus, oldalt és hátul a gyülekezet

A Magyarországi Szabadegyházak Szövetsége az Országos Magyar Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán tartott 1946. évi reformációs és vallásszabadsági ünnepélyén Murányi is részt vett.²⁶ Az eseményről írt beszámoló alapján a műsor változhatott, Murányi R. Árpád neve orgonakísérőként szerepel a baptista énekkar és Héthalmi Károly neve mellett, akik Kapi Gyula *Isten a mi oltalmunk* című művét adták elő. Pekker Zsuzsa énekszólóját Murányi zongorán kísérte. A nagyteremben megtartott eseményre nemhogy az ülőhelyek megteltek, de a széksorok közötti részek is, így az ezerek száz férőhelyes teremben kétezer-ötszáz-háromezer ember követte figyelemmel az ünnepélyt.²⁷ A szövetség 1949. évi rendezvényén Murányi már vezényelt, a meghívó szerint az „Adventista Felekezet Kamarakórusát”.²⁸ Az együttes nagyszabású vállalkozása az az öt alkalomból álló hangversenysorozat, amit 1950 áprilisa

²³ A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

²⁴ A meghívó prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

²⁵ A két esemény meghívója prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

²⁶ A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

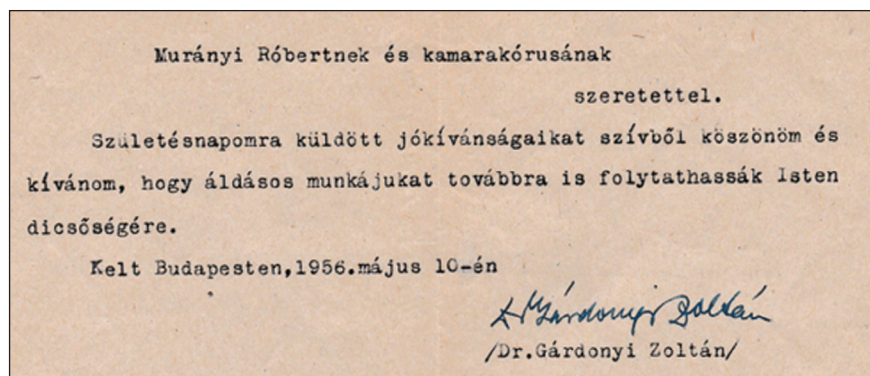
²⁷ BAJOR László: *Vallásszabadsági ünnepélyünk*. Kivágot ismeretlen folyóiratból, lásd: HNAE Zeneműtár, jelzet nélkül.

²⁸ A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

és júniusa között tartottak Bach műveiből a Szabadság téri református templomban. A koncerteken Dálnok Lajos organaművész, valamint más énekes és hangszeres szólisták működtek közre.²⁹ A hangversenyeken a *János-passió* részletei és egyéb Bach-korálok hangzottak el.³⁰

1952 augusztusában az államilag kötelező létszámcsökkentés okán Murányi egyházi alkalmazása megszűnt, ezt követően a győri Zeneművészeti Szakiskolában kapott állást, sőt, később igazgatói megbízást. A megszorodó feladatok a kórus működésére is hatással voltak, amit súlyosbított, hogy az együttes minőségi egyházzenei előadásra való törekvése az egyházon belül nem talált méltó fogadtatásra. Az egyszerűbb művek éneklésére való igényt az 1953-ban megszervezett Központi Kórus tudta kielégíteni, amely az Advent Kamarakórusral párhuzamosan működött, előbb – mivel nem találtak az egyházon belül alkalmas karnagyot – Héthalmi Páth Károly baptista karnagy, majd a fiatal zeneművészeti főiskolás hallgató, Tóth Gyula vezetésével. Murányi annak ellenére sem zárkózott el a velük való együttműködéstől, hogy nála jóval tapasztalatlanabb karvezető keze alatt kellett dolgoznia. 1958. április 12-én az egyház terézvárosi kápolnájában egy Bach- és Händel-művekből álló koncerten,³¹ majd ugyanezen év június 28-án egy zsoltáresten continuózott.³² Utóbbi műsorban felcsendült Viadana *Örvendező zsoltára* és Kapi-Králik Jenő *Könyörülő Úristen rajtunk* című műve, amelyek az Advent Kamarakórusnak is repertoárdarabjai voltak.

Eközben még ha nem is ugyanazon a hőfokon, de az eredetileg kitűzött elvek mentén működött a kamarakórus, egészen 1959-es feloszlásáig. 1956. április 21-én a budapesti Székely Bertalan utcai kápolnában egy Gárdonyi-estet tartottak a zeneszerző születésnapjára,³³ amelyet a zeneszerző rövid, Murányi R. Árpádnak és az

Dr. Gárdonyi Zoltán levele Murányi Róbert Árpádnak és kamarakórusának

²⁹ „Szabadság-tér” = Az Út, 1950. április 23–29. 4., A vasárnap egyházi zenéje = Magyar Nemzet, 1950. április 23., 6.

³⁰ „Bach legszebb orgona- és kórusművei...” = Kis Újság, 1950. április 20., 4.

³¹ A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

³² Uo.

³³ Műsor – Gárdonyi Zoltán: Mondjatok dicséretet, Magyar graduál-ének, Megszentelem e házat, 23., 62., 96., 148. Zsoltárok. A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

Advent Kamarakórusnak címzett levélben köszönt meg.³⁴ 1957 májusában szintén a terézvárosi gyülekezetben tartott egyházzenei hangversenyen a kórus két Buxtehude-kantátát adott elő (*Nimm von uns, Herr; Befiehl dem Engel, dass er komm*), Kodály *Adventi énekét* és Gárdonyi Zoltán *Graduál énekét*.³⁵ A műsor alakulása mutatja a kórus fejlődését és igényét arra, hogy a gyülekezeti istentiszteleti alkalmakon túlmutató, komolyabb műveket legyen képes megszólaltatni.

Említett év november 16-án a makói gyülekezet avatásán vettek részt. Énekeltek a szombat délelőtti avató istentiszteleten, majd ének- és zeneünnepélyt rendeztek délután, amit másnap három időpontban is megismételtek.³⁶ 1959. szeptember 12-én talán az utolsó szolgálata lett volna az Advent Kamarakórusnak az a hangverseny, amit a Központi Zenekarral tartottak volna az elmaradt kórustalálkozó előestéjén.³⁷

Murányi R. Árpád munkásságának másik kiemelkedő területe a himnológia. A magyarországi egyház első kiadott énekeskönyvének nyomtatott példányai a második világháború alatt elfogytak, ráadásul az új nyomathoz szükséges matricák megsemmisültek, így az Egyháztanács 1946-ban Murányi R. Árpád kezdeményezésére új énekeskönyv szerkesztését határozta el. Említett év július 1-jén tartott nagyszabású megbeszélésükben megállapították, hogy a gyülekezeti ének és zene színvonalra nem felel meg annak a bibliai és zenei mércének, ami méltó az istentiszteletekhez. Az éneklés szabálytalan, vontatott, számos gyülekezetben rossz ritmusok rögződtek be, és az énekek tartalma és zenei anyaga sem minden esetben alkalmas a hívő lélek felemelésére. Az ülésen általános javaslatokat fektettek le a zenei nevelés támogatása és intézményesítése céljából. Itt merült fel a „repräsentatív énekkar” szervezésének javaslata is. Előterjesztették egy énekeskönyv-bizottság megszervezését és a konferenciákon énekek tanítását hozzáértő szakemberek vezetésével. A javaslat szerint az Országos Zenei Bizottsággal kívánták ellenőriztetni a gyülekezetekbe bekerülő minden új éneket, és megszervezni a gyülekezeti harmóniumjátékosok és karvezetők képzését.³⁸

A régi dallamok és szövegek selejtezésével, javításával egy nagyobb munkaközösség foglalkozott, az énekanyag kibővítését pedig a szűkebb Énekügyi Bizottság végezte. Az énekek harmonizálása a korábbi gyakorlattól eltérően nem kórusletét, hanem egyszólamú éneklésre és harmónium- vagy orgonakíséretre alkalmas zenei anyag lett. Murányi részt vett az énekszövegek átdolgozásában, a szerkesztés munkálataiban és a dallamok harmonizálásában. Az énekeskönyv végül 1964 áprilisában került kiadásra a Magyar Szabadegyházak Tanácsa gondozásában. A *Hitünk énekei* azóta is használatban van, a nyolcadik kiadását is megérte. Murányi 1964 körül megírta az énekeskönyv kiadásának rövid történetét a fennmaradt dokumentumok alapján.³⁹

³⁴ A levél eredetije prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában található.

³⁵ A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

³⁶ A meghívó a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

³⁷ Az esemény kézzel írt tervezetei és műsorterve a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

³⁸ 1946. VII. 1-én reg. 8 ó. kezdettel Ének és Zene ügyekben tartandó megbeszélés tárgypontjai, illetve Határozati javaslatok. Gépirat a HNAE Zeneműtárában jelzet nélkül.

³⁹ Az énekeskönyv kiadásának története. Összeállította a fennmaradt iratok alapján Murányi Árpád. Kézirat, prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

Még a szerény és szűkszavú elbeszélésből is kitűnik, hogy az énekeskönyv előkészítésének, szerkesztésének és népszerűsítésének is ő maga volt a motorja. Részt vett az Énekügyi Bizottság munkájában, akik első lépésként az előző énekeskönyv énekeit szelektálták, és egy személyben kutatta át más magyarországi felekezetek énekeskönyveit alkalmas szövegvariánsok után. 1951-ben megkereste a református konventet, hogy engedélyezzék a próbaénekeskönyvük átvételét, majd hasonló kéréssel fordult az evangélikusokhoz is. Míg előbbiek beleegyeztek, utóbbiak elutasították a gondolatot. Tárgyalt Csomasz Tóth Kálmánnal a református énekek átvétele és módosítása ügyében. 1952-ben részt vett az énekszövegek teológiai és nyelvi szempontú felülvizsgálatában. Még az énekeskönyv kiadása előtt Murányi nagy hangsúlyt fektetett az énekek bevezetésére. Az ismert, de új szöveget kapott énekeket különböző karvezetői összejöveteleken próbálta ki, ahol nem csupán megtanította őket, de el is magyarázta, miért változtatták meg őket. 1953. március 3-án értekezletet tartottak a budapesti körzet zenei vezetői részére, ahol Murányi az egyházi zenéről tartott előadást. Május 18-án kórustalálkozót rendeztek Budapesten, ahol az új énekek közül jelölték ki az elénekelendő műveket, amelyeket a karvezetők megosztva vezényeltek.⁴⁰ Az esemény másnapján a kórusvezetők ültek össze, ahol Murányi énekeskönyvi ismertetést tartott, Halász István pedig aktuális egyházzenei problémákról beszélt.⁴¹

Ugyanezen év szeptember 11-én egy karvezetői megbeszélésen, ahol Halász István, Farkas Dániel és Muckenhaupt Katalin vettek részt, előírták a következő évi kórustalálkozó darabjait, szintén az énekeskönyvből.⁴² Murányi többször tartott előadást a lelkészknak az énekeskönyvről, 1956-ban és 1957-ben pedig az új énekekből huszonkettő, majd hetven éneket fűzetté szerkesztettek, amit a balatonlellei Advent Üdülőben a nyaralók próbálhattak ki az áhítatok, istentiszteletek alkalmával. Az új énekeskönyv – *Hitünk énekei* – műveinek harmonizálását részben a református énekeskönyvből vették át, részben Murányi készítette, nem kevesebb, mint kétszázharminc ének szerepel a könyvben az ő harmonizációjában. Sőt, 1964-ben még a nyomdai munkálatokban is részt vett. A Halász István hagyatékában fennmaradt dokumentumok szerint az énekeskönyv bevezetésére az 1964 és 1966 közötti időszakra részletes akciótervet dolgoztak ki. Nyolc személyt jelöltek ki – köztük Murányit –, akik elmentek az ország valamennyi gyülekezetébe az új énekeket bemutatni.⁴³ 1965. szeptember 25-én egy budapesti kórustalálkozón szintén kifejezetten az énekeskönyvi énekeket választották közös kórusműveknek, amelyeket a karvezetői tanfolyamok hallgatói és Murányi R. Árpád vezényeltek.⁴⁴ Még az énekeskönyv megjelenése előtt, de azután is énekeskönyvi ankétokat tartottak az új énekek népszerűsítésére. Egy dátum nélkül fennmaradt tervezet programja szerint a résztvevők igen alapos

⁴⁰ Az 1963. évi kórustalálkozó anyaga. HNAE Zeneműtár, Pécel, jelzet nélkül.

⁴¹ A budapesti körzet zenei vezetőinek értekezlete. Gépírat. HNAE Zeneműtár, Pécel, jelzet nélkül.

⁴² A megbeszélés jegyzőkönyve a HNAE Zeneműtárában, Pécel, jelzet nélkül.

⁴³ Tervezet a *Hitünk Énekei* c. énekeskönyv bevezetésére és elosztására, illetve Kiegészítés a „*Hitünk Énekei*” c. énekeskönyv bevezetéséhez. Gépírat. HNAE Zeneműtár, Pécel, jelzet nélkül.

⁴⁴ Gépíratos tervezet. HNAE Zeneműtár, Pécel, jelzet nélkül.

történeti és bibliai magyarázatokat és gyakorlati bemutatókat kaptak az éneklés és az új énekek fontosságának alátámasztására.⁴⁵

Murányi R. Árpád: 1. A gyülekezeti éneklés bibliai alapjai 2. A magyarországi Adventista Egyház énekügyének története a) Énekeskönyv története b) Énekkari kultúra története 3. Miért kell új énekeskönyv? a) Az éneklés bibliai alapja b) Az éneklés bizonyágtételi⁴⁶ alapja c) Az új énekeskönyv történeti előzményei d) Az új énekeskönyv forrásai
Szigeti Jenő: 4. Az új énekeskönyv és az Istentisztelet (Bemutató) a) Az ének helye az Istentiszteletben b) Énekeskönyvi délutánok 1) Egy-egy szerző délutánja, pl. Gerhardts Pál stb. 2) Egy-egy téma délutánja, pl. Második advent 3) Húsvéti áhítat énekekből
Halász István: 5. Hogyan énekeljünk? És hogyan neveljünk éneklő gyülekezetet? a) Az éneklés mint kifejezőeszköz: lélekkel és értelemmel b) A gyülekezeti éneklés törvényszerűségei c) A gyülekezeti éneklés módszertana (Énektanítás) d) A kántorok továbbképzése (Harmóniumisták [sic!])

Egy dátum nélkül fennmaradt énekeskönyvi ankét programja

Az egyház a kezdetektől fogva fontosnak tartotta, hogy laikusokat képezzen ki különböző gyülekezeti és missziós szolgálatokra. És ahogyan az idősebb Murányi Árpád nagy erőfeszítéseket tett a népevangélisták képzésére, úgy a fiatalabb is a karvezetők oktatására, amelybe igen fiatalon, még egyetemi hallgatóként bekapcsolódott. Az első egyházi karvezetői kurzus, ahol már oktatott, 1944. február 13. és május 25. között került megrendezésre. A tanfolyam anyagát két részre bontották, az általános zeneelméletet az ekkor mindössze húszéves Murányi R. Árpád, a gyakorlati ismereteket pedig Sztodola János oktatta.⁴⁷

⁴⁵ Énekeskönyvi ankét (Anyagtervezet). HNAE Zeneműtár, Pécel, jelzet nélkül.

⁴⁶ A „bizonyágtétel” kifejezés az Adventista Egyházon belül leggyakrabban Ellen Gould White prófétanő írásaira utal.

⁴⁷ Bizottsági ülés: Karmesterképző tanfolyam. 1944. jan. 7., jegyzőkönyv, HNAE Zeneműtár, Pécel, jelzet nélkül.

A nagy reményekkel induló kezdeményezést a második világháború söpörte el, később csak a felszabadulás után nyílt lehetőség a megkezdett munka folytatására.⁴⁸ Az egyház Zenei Osztálya országsszerte tartott zenetanfolyamokat 1957-től, és ezzel párhuzamosan kórusokat szerveztek.⁴⁹ 1958–1959-re a gyülekezeti kántorképző tanfolyamok és a karvezetőképzés évfolyamonként nyolc-tíz hallgatóval működött, Szolnokon és Budapesten harmonistaképzés is folyt, majd 1962-ben énekkari tanfolyamokat tartottak kórustagok részére. Murányi hagyatékában fennmaradt egy gépelt jegyzet *Az énekkari tag zenei útmutatója I.* címmel, amelyet Faluvégi Dezső ajándékozott. A jegyzet elmagyarázza a zene fő elemeit és a kotta jelzéseit, bevezeti a relatív szolmizációt, és részletesen kitér a helyes éneklés gyakorlati megvalósítására, mint a levegővétel, helyes hangindítás, hangsúlyozás és helyes kiejtés.⁵⁰ A tanfolyamok haszna nem csupán abban volt mérhető, hogy a kisebb gyülekezetek laikus karvezetői szakmai hátteret kaptak munkájukhoz, hanem abban is, hogy az országos zenei rendezvények alkalmával szélesebb kórusénekesi réteget lehetett komolyabb művek éneklésébe bevonni, és legalább maguk a karvezető tanulók jobban értékelték az egyházzene-történet jelentős alkotásait. A tanfolyamokkal párhuzamosan a hatvanas évektől kórustalálkozókat, énektanításokat és ének-zenei napokat rendeztek országsszerte.⁵¹ 1963 májusában Budapesten tartottak egy énekkari találkozót, ahol sokan vezényeltek laikusok, a zenei tanfolyamok hallgatói. Murányi ekkor Kapi-Králik Jenő *Könyörülj Úristen rajtunk* című darabját vezényelte. A találkozókönorájája egy esti egyházzenei áhítat volt, amelyen a zenekar Händel *Messias*ának *Sinfonia* tételét adta elő, a kórus pedig Buxtehude-kantátát és César Franck *150. zsoltárát* énekelte, Murányi vezényletével.⁵²

Jelen tanulmány forrásai legnagyobbbrészt még feldolgozatlan jegyzőkönyvek, kéziratok tervezetek, levelek, meghívók és műsorfüzetek, egy részük hagyaték, illetve magánkönyvtárban található. Murányi Árpád hagyatéka, amelyet az egyház Zeneműtára őriz, még úgyszintén feldolgozás előtt áll, annak csupán egy részét tudtam eddig megismerni. Áttekintésem így szükségszerűen vázlatos, számos közszájon forgó történet vár még tisztázásra az egyház zenei életével kapcsolatban. A még nem tanulmányozott dokumentumok pusztá mennyisége a további tervezett kutatásokra nézve ígéretes, és remélhetőleg feldolgozásuk sok tanulsággal szolgál a mai egyházzenei számára.

Irodalomjegyzék

- „A vasárnap egyházi zenéje” = *Magyar Nemzet*, 1950. április 23., 6.
- „Bach legszebb orgona- és kórusművei...” = *Kis Újság*, 1950. április 20., 4.
- BAJOR László: *Vallásszabadsági ünnepélyünk*. Kivágot ismeretlen folyóiratból, lásd: HNAE Zeneműtár, jelzet nélkül.

⁴⁸ SZIGETI Jenő: *Az Advent Kórus harminc éve*. Kézirat, 1971. január, prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtára.

⁴⁹ RAJKI Zoltán: *A H. N. Adventista Egyház története 1945 és 1989 között Magyarországon*, Bp., Advent Kiadó, 2003, 85.

⁵⁰ *Az énekkari tag zenei útmutatója I.* Gépelt jegyzet. HNAE Zeneműtár, Murányi-hagyaték, jelzet nélkül.

⁵¹ RAJKI: *i. m.* (2003), 98.

⁵² Az esemény programtervezete gépiratban prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárában.

- CZINEGE Sándor: *A Budapesti Advent Kórus története 1941-től 2011-ig*. Szakdolgozat. 2015.
- Dr. Murányi Róbert Árpád = *Terézvárosi Gyülekezeti Híradó*, 2002, III. negyedév, 12.
- K. J.: *A kamarakórus* = *Idők Jelei*, II/1, 1949. január 21.
- *Kápolnaavatás Békéscsabán* = *Idők Jelei*, I/6, 1948. dec. 3-4.
- „Murányi Róbert Árpád” = *Magyar Katolikus Lexikon*.
<http://lexikon.katolikus.hu/M/Mur%C3%A1nyi.html> (utolsó letöltés: 2023. 01. 26.)
- MURÁNYI Róbert Árpád: *A gyöngyösi ferencesek zenei kéziratai* = *Zenatudományi Dolgozatok*, 2000. Bp., MTA Zenetudományi Intézete, 2000, 31–36.
- RAJKI Zoltán: *A H. N. Adventista Egyház története 1945 és 1989 között Magyarországon*, Bp., Advent Kiadó, 2003.
- *Szabadság-tér* = *Az Út*, 1950. április 23–29., 4.
- SZIGETI Jenő: *Az Advent Kórus harminc éve*. Kézirat.
- SZIGETI Jenő: *Egy ismeretlen akadémiai doktori disszertáció, a ferences muzsikáról = A ferences lelkiiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára*. Szerk. ÖZE Lajos – MEDGYESI-SCHMIKLI Norbert, Piliscsaba-Bp., PPKE-BTK – METEM, 2005, 857–864.
- SZIGETI Jenő: *Fejezetek a H. N. Adventista Egyház magyarországi történetéből*. A H. N. Adventista Egyház gyülekezeti munkásképző és speciális tanfolyama kiadványa, HNAE, 1985.

Jelzet nélküli anyagok a HNAE Zeneműtárából.

Anyagok prof. dr. Szigeti Jenő magánkönyvtárából.